

פרשת נח תשע"א

נח ואברהם

בראשית פרק ה

(כח) וַיְחִי לְמֶדֶד שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמָאֵת שָׁנָה וַיּוֹלַד בֶּן: (כט) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה אֲנִי וְנֹחַמְנוּ מִמַּעַשְׁנוֹ וּמִמַּעֲבֹבוֹ יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה יְקֹנֶק: (ל) וַיְחִי לְמֶדֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בְּנָיִם וּבָנוֹת: (לא) וַיְהִי כָּל יְמֵי לְמֶדֶד שְׁבַע וּשְׁבַעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: (לב) וַיְהִי נֹחַ בֶּן חָמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד נֹחַ אֶת שָׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת:

רש"י
(כח) **ויולד בן** - שממנו נבנה העולם: (כט) **זה** **ינחמנו** - ינח ממנו את עצבון ידינו, עד שלא בא נח לא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם, והיתה הארץ מוציאה קוצים ודרדרים כשזורעים חטים, מקללתו של אדם הראשון, ובימי נח נחה, וזהו ינחמנו, ינח ממנו. ואם לא תפרשהו כך, אין טעם הלשון נופל על השם, ואתה צריך לקרות שמו מנחם: (לב) **בן חמש מאות שנה** - אמר רבי יודן מה טעם כל הדורות הולידו למאה שנה וזה לחמש מאות, אמר הקב"ה אם רשעים הם יאבדו במים ורע לצדיק זה, ואם צדיקים הם אטריח עליו לעשות תיבות הרבה, כבש את מעיינו ולא הוליד עד שהיה בן חמש מאות שנה, כדי שלא יהא יפת הגדול שבבניו ראוי לעונשין לפני המבול דכתיב (ישעיה סה כ) כי הנער בן מאה שנה ימות, וראוי לעונש לעתיד, וכן לפני מתן תורה: **את שם ואת חם ואת יפת** - והלא יפת הוא הגדול, אלא בתחלה אתה דורש את שם שהוא צדיק, ונולד כשהוא מהול, ושאברהם יצא ממנו וכו':

בראשית פרק ו

(ה) וַיִּרְא יְקֹנֶק כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֶגֶר מְחֹשֶׁבֶת לְבוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם: (ו) וַיִּנְחֶם יְקֹנֶק כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ: (ז) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֲמַחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאֹתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחְמָתִי כִּי עָשִׂיתֶם: (ח) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְקֹנֶק: (ט) אֱלֹהֵי תוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתֵּי אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ:

אונקלוס
(ח) ונח אשכח רחמין קדם יי: (ט) אליו תולדת נח נח גבר זכי שלים הוה בדרוהי בדחלתא דיי הליך נח:
רש"י
(ו) **וינחם ה' כי עשה** - נחמה היתה לפניו שבראו בתחתונים, שאלו היה מן העליונים היה ממרידן: **ויתעצב** - האדם: **אל לבו** - של מקום, עלה במחשבתו של מקום להעציבו, זהו תרגום אונקלוס. דבר אחר וינחם, נהפכה מחשבתו של

מקום ממדת רחמים למדת הדין, עלה במחשבה לפניו מה לעשות באדם שעשה בארץ, וכן כל לשון ניחום שבמקרא לשון נמלך מה לעשות (במדבר כג יט) ובן אדם ויתנחם, (דברים לב לו) ועל עבדיו יתנחם, (שמות לב יד) וינחם ה' על הרעה, (שמואל א' טו יא) נחמתי כי המלכתי, כולם לשון מחשבה אחרת הם: **ויתעצב אל לבו** - נתאבל על אבדן מעשה ידיו, כמו (ש"ב יט ג) נעצב המלך על בנו. וזו כתבתי לתשובת המינים, גוי אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה, אמר לו אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד, אמר לו הן. אמר לו והא כתיב ויתעצב אל לבו, אמר לו נולד לך בן זכר מימך, אמר לו הן. אמר לו ומה עשית, אמר לו שמחתי ושימחתי את הכל. אמר לו ולא היית יודע שסופו למות, אמר לו בשעת חדותא חדותא, בשעת אבלא אבלא. אמר לו כך מעשה הקב"ה, אף על פי שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן לא נמנע מלבראן בשביל הצדיקים העתידיים לעמוד מהם: (ז) **ויאמר ה' אמחה את האדם** - הוא עפר ואביא עליו מים ואמחה אותו, לכך נאמר לשון מחוי: **מאדם עד בהמה** - אף הם השחיתו דרכם. דבר אחר הכל נברא בשביל אדם, וכיון שהוא כלה מה צורך באלו: **כי נחמתי כי עשיתים** - חשבתו מה לעשות להם על אשר עשיתים: (ט) **אלה תולדות נח איש צדיק** - הואיל והזכירו ספר בשבחן, שנאמר (משלי י ז) זכר צדיק לברכה. דבר אחר ללמדך, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים: **בדורותיו** - יש מרבתינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם: **את האלהים התהלך נח** - ובאברהם הוא אומר (יז א) התהלך לפני, (כד מ) אשר התהלכתי לפניו, נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו: **התהלך** - לשון עבר, וזהו שמושו של למד בלשון כבד, משמשת להבא ולשעבר בלשון אחד, (שם יג יז) קום התהלך להבא, התהלך נח, לשעבר, (ש"א יב יט) התפלל בעד עבדיך להבא, (מלכים א' ח מב) ובא והתפלל אל הבית הזה, לשון עבר, אלא שהווי"ו שבראשו הופכו להבא:

רמב"ן לבראשית פרק ו

(ח) וטעם ונח מצא חן בעיני ה' - שהיו כל מעשיו לפניו נאים ונעימים. וכן כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם (שמות לג יז), כדרך ויתן חנו בעיני שר בית הסוהר (להלן לט כא), ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה (אסתר ב טו). והזכיר זה כנגד מה שאמר בדורו שהיו כל מעשיהם לעצבון לפניו יתברך, ואמר בו שהיה לחן בעיניו. ואחר כן סיפר מדוע היה טוב לפני האלהים, כי היה צדיק תמים:

(ט) ... ואחר שאמר שהוא **איש צדיק**, כי איננו איש חמס ומשחית דרכו כבני דורו החייבים, אמר שהיה מתהלך את השם הנכבד ליראה אותו לבדו, איננו נפתה אחרי הוברי שמים ומנחש ועונן, וכל שכן אחרי עבודה זרה, ואיננו שומע להם כלל, רק בשם לבדו הוא דבק תמיד, והולך בדרך אשר בחר השם, או אשר יורה אותו, כי נביא היה. וזה כטעם אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו (דברים יג ה) הנאמר בהרחקת המתנבא לעבוד עבודה זרה ונותן אות ומופת, כאשר אפרש. ועוד אזכיר זה בפסוק התהלך לפני והיה תמים (להלן יז א), אם יהיה תמים דעות עמי. והנה אחר שהיה נח צדיק ואיננו ראוי ליענש, גם בניו וביתו ראויים להנצל בזכותו, כי היה עונש עליו אם יכרת זרעו. או יאמר, כי הוא צדיק שלם וגם בניו וביתו צדיקים, כי הוא למדם, כענין שכתוב (להלן יח יט) כי ידעתינו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו: **בדורותיו**. יש מרבתינו שדרשוהו לטובה, כל שכן אם היה בדור של צדיקים, ויש שדורשין לגנאי, לשון רש"י. והנכון בעיני לפי הפשט, כי טעמו לומר שהוא לבדו הצדיק בדורות ההם, אין בדורותיו צדיק ולא תמים זולתו. וכן כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (להלן ז א), שאין אחר בדור ראוי להנצל. ואמר "בדורותיו", כי דורות רבים עברו מעת שהשחיתו, ואין צדיק בארץ בלתי. ואל יקשה עליך דבר רבותינו במתושלח, כי הכתוב לא יספר רק שאין צדיק ראוי להנצל מן המבול מכל הדורות ההם:

בראשית פרק ח

(כ) וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֲלֵת בְּמִזְבְּחוֹ: (כא) וַיִּבַח יְקֹנֶק אֶת רֵיחַ הַנְּיָחִים וַיֵּאמֶר יְקֹנֶק אֶל לְבֹ לֹא אֶסְפֵּךְ לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו וְלֹא אֶסְפֵּךְ עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

אונקלוס

(כ) ובנא נח מדבחה קדם יי ונסיב מכל בעירא דכיא ומכל עופא דכיא ואסיק עלוון על מדבחה: (כא) וקביל יי ברעוא ית קורבניה ואמר יי במימריה לא אוסיף למלט עוד ית ארעא בדיל חובי אנשא ארי יצרא לבא דאנשא ביש מזעוריה ולא אוסיף עוד לממחי ית כל דחי כמא דעבדית:

רש"י

(כ) **מכל הבהמה הטהורה** - אמר לא צוה לי הקב"ה להכניס מאלו שבעה שבעה אלא כדי להקריב קרבן מהם: (כא) **מנעריו** - מנעריו כתיב משננער לצאת ממעי אמו ניתן בו יצר הרע: **לא אסף**. ולא אסף - כפל הדבר לשבועה, הוא שכתוב (ישעיהו נד ט) אשר נשבעתי מעבור מי נח, ולא מצינו בה שבועה אלא זו שכפל דבריו והיא שבועה, וכן דרשו חכמים במסכת שבועות (לו א):

בראשית פרק ט

(א) וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בְּנָיו וַיֵּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ: ... (כ) וַיַּחַל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרְם:

רש"י

(כ) **ויחל** - עשה עצמו חולין, שהיה לו לעסוק תחלה בנטיעה אחרת: **איש האדמה** - אדוני האדמה, כמו (רות ג א) איש נעמי: **ויטע כרם** - כשנכנס לתיבה הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים:

בראשית פרק יא

(לב) וַיְהִי יָמֵי תֵרַח חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאֹתָיִם שָׁנָה וַיָּמָת תֵּרַח בְּחָרָן:

רש"י

(לב) **וימת תרח בחרן** - לאחר שיצא אברם מחרן ובא לארץ כנען והיה שם יותר מששים שנה, שהרי כתוב (יב ד) ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, (פסוק כו) ותרח בן שבעים שנה היה כשנולד אברם, הרי מאה ארבעים וחמש לתרח כשיצא אברם מחרן, עדיין נשארו משנותיו הרבה. ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם, שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו, לפיכך קראו הכתוב מת, שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים, והצדיקים אף במיתתן קרויים חיים, שנאמר (שמואל ב' כג כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי: **בחרן** - הנו"ן הפוכה, לומר לך עד אברם היה חרון אף של מקום בעולם:

בראשית פרק יב

(א) וַיֵּאמֶר יְקֹנֶק אֶל אַבְרָם לָךְ מֵאֲרָצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבְּיַת אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ:

רש"י

(א) **לך לך** - להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים. ועוד שאודיע טבעך בעולם:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.